

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติหน้าที่ ของข้าราชการสำนักราชเลขาธิการ

กุศล สมบัติ*
จรรย์ญา ปานเจริญ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักราชเลขาธิการภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักราชเลขาธิการภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ ของสำนักราชเลขาธิการ จำนวน 13 หน่วยงาน 326 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ ณ พระบรมมหาราชวัง และที่ศูนย์สารสนเทศของสำนักราชเลขาธิการ จังหวัดนครปฐม โดยทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 177 คน โดยผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหาร ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ ตั้งแต่ระดับกองลงมาของสำนักราชเลขาธิการ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์หาค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test และ F-test และวิเคราะห์รายคู่ด้วย LSD

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 177 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีอายุราชการน้อยกว่า 10 ปี มีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาคือสูงกว่าปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือน 15,001-25,000 บาท ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการมีการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานของคุณธรรม ด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานความพอประมาณ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานความมีเหตุผล ด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานของการมีและการสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานของความรู้และการแสวงหาความรู้

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการที่มีเพศ อายุ อายุราชการ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีระดับความสอดคล้องในการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน

* นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ในปัจจุบันค่านิยมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไป ก่อนนี้สังคมเคยยกย่องคนดีมีศีลธรรม คนที่ประพฤติผิดศีลธรรม ทุจริต คดโกง จะถูกประณามและไม่มีใครอยากคบหาสมาคมด้วย แต่ในปัจจุบันสังคมกลับยกย่องคนที่มีเงิน คนที่มีตำแหน่งสูง มีอำนาจวาสนา มีชื่อเสียง แม้ว่าคนเหล่านั้นจะประพฤติผิดศีลธรรม (สมพร เทพสิทธิ์า, 2546, น.181) โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัสเกี่ยวกับความคิดจิตใจของคนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อม ดังความตอนหนึ่งว่า

“...ในบ้านเมืองเราทุกวันนี้ มีเสียงกล่าวกันว่า ความคิดจิตใจของคนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อม ความประพฤติที่เป็นความทุจริตหลายอย่าง มีทำที่ที่จะกลายเป็นสิ่งที่คนทั่วไปพากันยอมรับ และสมยอมให้กระทำได้เป็นธรรมดา สภาพการณ์เช่นนี้ย่อมทำให้วิถีชีวิตของแต่ละคนมีดมัวลงไป เป็นปัญหาใหญ่ที่เหมือนกระแสคลื่นอันไหลบ่าเข้ามาท่วมทั่วไปหมด จำเป็นต้องแก้ไขด้วยการช่วยกันผืนคลื่นที่กล่าวนั้น ในการดำเนินชีวิตของเรา เราต้องข่มใจไม่กระทำความผิดๆ ที่เรารู้สึกด้วยใจจริงว่าชั่วว่าเสื่อม เราต้องฝืนต้องต้านความคิดและความประพฤติทุกอย่างที่รู้สึกว่าจะขัดกับธรรมะ เราต้องกล้าและบากบั่นที่จะกระทำความดีที่เราทราบว่าเป็นความดี เป็นความถูกต้อง และเป็นธรรม ถ้าเราร่วมกันทำเช่นนี้ให้ได้จริงๆ ให้ผลของความดีบังเกิดมากขึ้นๆ ก็จะช่วยค้ำจุนส่วนรวมไว้ไม่ให้เสื่อมลงไป และจะช่วยให้ฟื้นคืนดีขึ้นได้เป็นลำดับ...” พระราชดำรัสพระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดการประชุมยุวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศ ครั้งที่ 12 ที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยา วันเสาร์ที่ 12 ธันวาคม 2513 (<http://www.ohm.go.th/th/monarch/speech>)

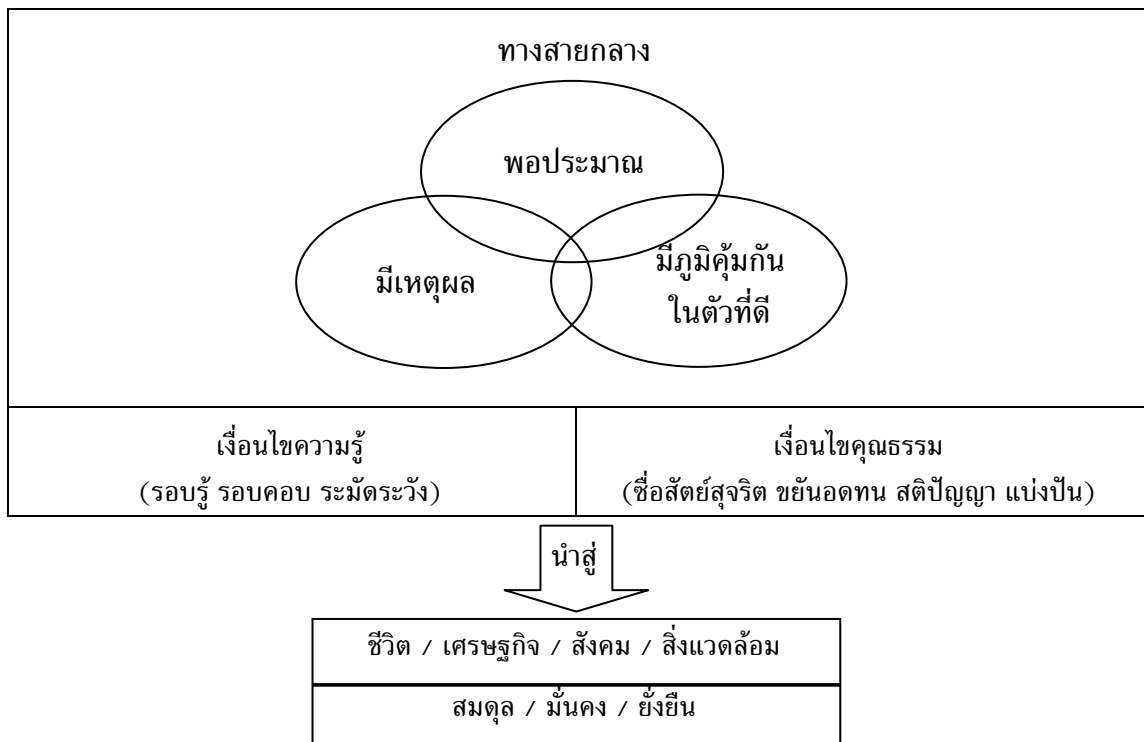
การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจากเศรษฐกิจการเกษตรมาสู่เศรษฐกิจอุตสาหกรรม เป็นเหตุให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทมาสู่ความเป็นสังคมเมืองอย่างต่อเนื่อง ทำให้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่แบบไทยดั้งเดิมต้องปรับเปลี่ยนเป็นการดำเนินชีวิตในรูปแบบสมัยใหม่ที่เร่งรีบเผชิญภาวะการแข่งขัน และมีความกดดันสูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยโดยส่วนรวม นอกจากนี้โลกาภิวัตน์ยังก่อให้เกิดกระแสวัตถุนิยม และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างไม่เหมาะสม เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตโดยขาดคุณธรรมและความรอบคอบ ทำให้ภูมิทัศน์ทางสังคมมีอยู่ลดลงจนเกิดเป็นค่านิยมบริโภคเกินความจำเป็น ทั้งหมดนี้ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด ปัญหานี้สิน และปัญหาคอร์ปชั่น มีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2553, น.13) ความไม่สมดุลที่เกิดขึ้นในสังคมไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพยายามแก้ไขโดยมีผลสำเร็จพอสมควร เมื่อเทียบกับความยากและระดับของปัญหาที่ประเทศเผชิญอยู่ พระองค์ทรงดำเนินการแก้ไขผ่านบทบาทที่สำคัญตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ คือ “พระราชทานคำปรึกษา” “ทรงสนับสนุน” และ “ทรงตักเตือน” (The right to be consulted, the right to encourage and the right to warn) (จากบทสัมภาษณ์ อานันท์ ปันยา

รชุน อติตนายกรัฐมนตรี เนื่องในโอกาสแนะนำหนังสือเรื่อง The King of Thailand in World Focus เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2550) ซึ่งเป็นหลักที่ระบุโดย Constitutionalist ชาวอังกฤษ นามว่า Walter Bagehot อันเป็นหลักที่พระมหากษัตริย์ในประเทศทั่วโลกที่มีรัฐธรรมนูญทรงดำเนินตาม มิใช่จะบันดาลสิ่งใดได้ตามพระราชหฤทัย (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2552) ด้วยพระปรีชาสามารถและพระวิสัยทัศน์กว้างไกลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในขณะที่ระบบเศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็วและสร้างความมั่งคั่งให้แก่ประเทศ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการค้าเสรีที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและแข่งขันสูง ทรงเห็นถึงความเสี่ยงของเศรษฐกิจไทยที่พึ่งพาปัจจัยจากภายนอกสูง จึงทรงเตือนให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 เป็นต้นมา จะพบว่าทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาบนหลักแนวคิดการพึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ของคนส่วนใหญ่ โดยใช้หลักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และทรงเตือนสติประชาชนชาวไทยไม่ให้ประมาท ให้ตระหนักถึงการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ที่ใช้ความรู้คุณธรรมและความเพียรในการปฏิบัติและการดำรงชีวิต ซึ่งทั้งหมดนี้ภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจเป็นที่รู้จักกันดีภายใต้ชื่อว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

จากสภาวะที่เกิดความถดถอยทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงขึ้น ทำให้เกิดความเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้นในแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งหากเราไปพึ่งพาและยึดติดอยู่กับกระแสจากภายนอกมากเกินไปจนทำให้รากฐานไม่มั่นคงเหมือนลักษณะฟองสบู่ วิกฤตเศรษฐกิจเช่นนี้ก็จะเกิดขึ้นได้อีก ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความสำคัญในฐานะเป็นหลักการของสังคมที่ควรยึดถือปฏิบัติต่อมา เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2542 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยและขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตที่จะเผยแพร่บทความที่อธิบาย “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ได้มาจากการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่น ๆ จำนวนหนึ่งมาร่วมกันประมวลพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและพระราชดำรัสอื่นที่เกี่ยวข้อง และเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 สำนักพระราชเลขานุการได้มีหนังสือถึงประธานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแจ้งว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทานและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำบทความดังกล่าวไปเผยแพร่ได้ เพื่อเป็นหลักคิดและแนวทางปฏิบัติแก่สำนักงานฯ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี นักธุรกิจ ตลอดจนประชาชนทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

จากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนับตั้งแต่ พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่าพระองค์ท่านได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการดำเนินชีวิตและการ

พัฒนาประเทศที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตลอดจนมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิต ทั้งหมดนี้เป็นที่รู้จักกันภายใต้ชื่อว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ผจงจิตต์ วงศ์ธีรญาณเดช, 2551) โดยสรุปวางแผนภาพด้านล่างนี้

ภาพที่ 2.1 สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549)

การยอมรับในระดับนานาชาติของความสำเร็จของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีมากขึ้น หลังจากที่สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program หรือ UNDP) ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัล “ความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์” แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2550) รวมทั้งได้จัดพิมพ์รายงานการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทยฉบับปี พ.ศ.2550 (Thailand Human Development Report 2007) ภายใต้ชื่อ เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนามนุษย์ รายงานนี้เป็นผลของความร่วมมืออันนับประหว่างผู้เชี่ยวชาญไทยและผู้เชี่ยวชาญต่างชาติพร้อมด้วยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่และนักวิชาการฝ่ายไทยหลายคน ซึ่งมุ่งมั่นที่จะทำให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้

พระราชทานให้คนไทยได้ฝังรากลึกในสังคมไทยและกลายเป็นปรัชญาชั้นนำยุทธศาสตร์และนโยบายพัฒนาประเทศในระยะเวลาต่อมา

สศช.ในฐานะหน่วยงานหลักในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ได้ตระหนักในปัญหาจากการพัฒนาที่ขาดสมดุล ไม่ยั่งยืน และเปราะบางต่อผลกระทบจากความผันผวนของปัจจัยภายนอก จึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องกำหนดแนวทางการพัฒนาของประเทศในทิศทางใหม่ที่มุ่งส่งเสริมความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการ เน้นความยั่งยืนของการพัฒนาเพื่อให้คนรุ่นหลังมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ด้อยหรือดีกว่าคนรุ่นปัจจุบัน และให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน และทุกภาคส่วนของสังคมในการพัฒนา ดังนั้น เริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 สศช. จึงได้อัญเชิญ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้พระราชทานเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ซึ่งเน้นการพัฒนาที่ยึดมั่นในทางสายกลาง ความพอเพียง ความมีเหตุมีผลในการดำเนินชีวิต และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความรู้คู่กับคุณธรรม มาใช้เป็นปรัชญานำทางในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 อย่างต่อเนื่อง (ผจงจิตต์ วงศ์วีระญาณเดช, 2550)

สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) มีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบ ให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้หลักการที่ให้ “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและการขยายโอกาสเพื่อให้สามารถมีชีวิตที่ดีขึ้น ในส่วนของภาคราชการ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน หรือสำนักงาน ก.พ. ก็ได้ตระหนักถึงเรื่องนี้ โดยสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) รับภารกิจคือ 1) พัฒนาข้าราชการและวางมาตรฐานระบบฝึกรอบรม 2) ดำเนินการจัดและสนับสนุนการจัดฝึกรอบรมและพัฒนาข้าราชการ 3) ให้บริการเทคโนโลยีการพัฒนา 4) ส่งเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมในการทำงาน 5) เป็นที่ปรึกษาและปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่นที่ผ่านมาสังกักราชเลขาธิการ ได้รับความร่วมมือจากสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน ในการสนับสนุนวิทยากรให้ความรู้แก่ข้าราชการสำนักกราชเลขาธิการ อย่างเช่น เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2555 สำนักกราชเลขาธิการได้จัดบรรยายเรื่องเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน โดยได้รับการสนับสนุนวิทยากรจากสำนักงาน ก.พ. ซึ่งเนื้อหาได้ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ด้วย นอกจากนั้น สำนักกราชเลขาธิการยังได้มีการจัดกิจกรรมบรรยายให้ความรู้อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตลอดมา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักกราชเลขาธิการ เพื่อวิเคราะห์ว่าข้าราชการสำนักกราชเลขาธิการมีการปฏิบัติ

หน้าที่ราชการอย่างไรภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้จะนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาข้าราชการสำนักพระราชเลขานุการให้มีการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป ซึ่งจะส่งผลให้สำนักพระราชเลขานุการสามารถดำเนินงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักพระราชเลขานุการภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักพระราชเลขานุการภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

3. สมมติฐาน

สมมติฐานที่ผู้ศึกษาได้กำหนดไว้ คือ ข้าราชการสำนักพระราชเลขานุการที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักพระราชเลขานุการ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล
2. นำไปเป็นแนวทางการพัฒนาข้าราชการสำนักพระราชเลขานุการให้มีการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลของงาน

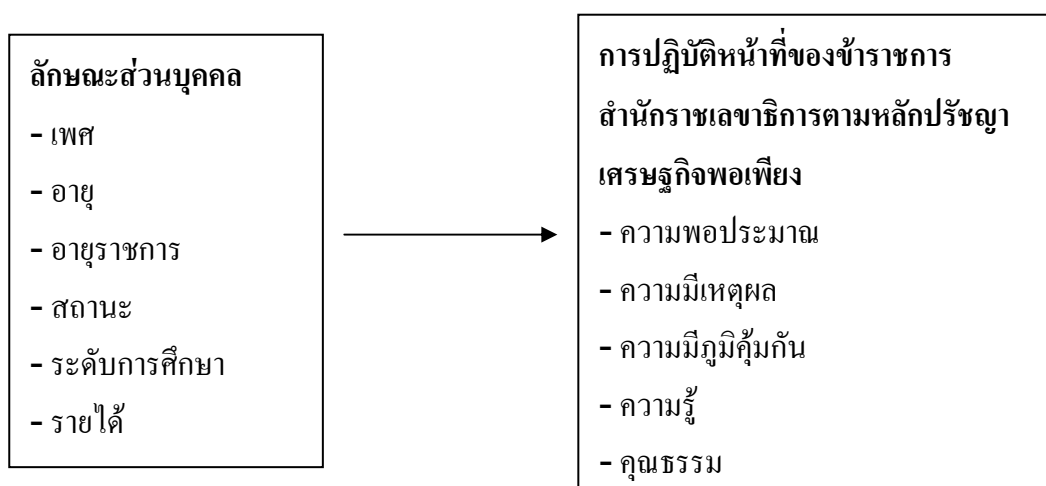
5. วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

5.1 ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ ตั้งแต่ระดับกองลงมาของสำนักพระราชเลขานุการ เฉพาะที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในพระบรมมหาราชวัง และทำเนียบองคมนตรี กรุงเทพมหานคร และที่ศูนย์สารสนเทศ สำนักพระราชเลขานุการ จังหวัดนครปฐม จำนวน 13 หน่วยงาน เป็นจำนวน 326 คน (ข้อมูลวันที่ 1 มีนาคม 2557) และได้กำหนดขนาดของตัวอย่าง (Robert V.Krejcie & Earyle W.Morgan,1970 อ้างถึงใน ธานินทร์, 2551) และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ 0.05 และระดับความเชื่อมั่นอยู่ที่ 95 % ได้จำนวนตัวอย่างเท่ากับ 177 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยสุ่มจาก 13 หน่วยงาน

5.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กำหนดกรอบแนวคิด 2 ส่วน คือ ลักษณะส่วนบุคคล แบ่งออกเป็น 6 หัวข้อ และการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักพระราชเลขาธิการภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน และ 2 เงื่อนไข ความรู้ คุณธรรม ดังภาพด้านล่างนี้

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ อายุราชการ สถานะ ระดับการศึกษา รายได้ ซึ่งลักษณะของแบบสำรวจเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) และส่วนที่ 2 การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักพระราชเลขาธิการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย ด้านความพอประมาณ จำนวน 8 ข้อ ด้านความมีเหตุผล จำนวน 13 ข้อ ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตนที่ดี จำนวน 9 ข้อ ด้านความรู้ จำนวน 11 ข้อ และด้านคุณธรรม จำนวน 10 ข้อ โดยกำหนดคำตอบ 5 ระดับ

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว จะนำไปประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์หาค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test และ F-test และ วิเคราะห์รายคู่ด้วย LSD

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 177 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 69.49 และ 30.51 ตามลำดับ) โดยมีอายุต่ำกว่า 30 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 44.6) รองลงมาคืออายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 28.8) มีอายุราชการน้อยกว่า 10 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 49.7) รองลงมาคือ 10-15 ปี (ร้อยละ 20.9) มีสถานภาพโสดมากที่สุด (ร้อยละ 66.1) รองลงมาคือสมรส (ร้อยละ 33.9) ระดับการศึกษามากที่สุดคือสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 45.8) รองลงมาคือ ปริญญาตรี (ร้อยละ 45.2) และมีรายได้ต่อเดือน มากที่สุดคือ 15,001-25,000 บาท (ร้อยละ 46.3) รองลงมาคือ 25,001-35,000 บาท (ร้อยละ 26.0)

6.1 การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักราชเลขาธิการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการมีการปฏิบัติหน้าที่ราชการบนหลักเศรษฐกิจพอเพียง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานของคุณธรรม รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานความพอประมาณ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานความมีเหตุผล และด้านที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่น้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานของความรู้และการแสวงหาความรู้

6.2 การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักราชเลขาธิการบนพื้นฐานความพอประมาณ

ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการมีการปฏิบัติหน้าที่ราชการบนพื้นฐานความพอประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด คือ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ผู้ปฏิบัติในหน่วยงาน เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กร ขณะเดียวกัน “คน” จะเป็นปัจจัยกำหนดประสิทธิภาพของราชการ จึงเป็นความสมดุลที่ต้องคำนึงถึงเสมอระหว่างคนกับงาน รองลงมา คือ ปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบของระดับตำแหน่งและภารกิจที่กำหนด (Job description) หรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีศักดิ์ศรี มีสติ มีความสุข ด้วยความรับผิดชอบ ชยันท์มูเท และเสียสละ มีความรู้ดี มีระเบียบวินัยมีคุณธรรม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และด้านที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่น้อยที่สุดคือ การปฏิบัติตนตามแนวพระราชดำริความพอประมาณเป็นประจำ

6.3 การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักราชเลขาธิการบนพื้นฐานความมีเหตุผล

ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการมีการปฏิบัติหน้าที่ราชการบนพื้นฐานความมีเหตุผล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด คือ การพร้อมรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมงาน หากเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี ก็นำมาปรับปรุง

แก้ไขงานให้ดีขึ้น รองลงมา คือ การให้การสนับสนุนผู้ร่วมงาน/ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยยึดถือความรู้ ความสามารถและคุณธรรม ความดีเป็นหลัก และด้านที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่น้อยที่สุด คือ มีการบันทึกรายงาน ติดตาม ประเมินผลเพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง

6.4 การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักพระราชเลขธิการบนพื้นฐานของการมีและการสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตนที่ดี

ข้าราชการสำนักพระราชเลขธิการมีการปฏิบัติหน้าที่ราชการบนพื้นฐานของการมีและการสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตนที่ดี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด คือ การเดินทางสายกลาง มีความใฝ่ดี มีศีลธรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่น้อราษฎ์บังหลวง เห็นคุณค่าของผู้อื่น รองลงมา คือ ใช้ “ทิริโอตัปปะ” (รู้สึกอายต่อบาปและเกรงกลัวต่อบาปกรรมที่กระทำ และ “ขรวาสาธรรม” 4 ประการ ได้แก่ สัจจะ (ความซื่อสัตย์) ทมะ (การฝึกตน) ขันติ (ความอดทน) และจาคะ (ความเสียสละ) เป็นเกราะกำบังตน และด้านที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่น้อยที่สุด คือ มีการสร้างระบบการควบคุมภายในที่ดีพอมีกโลก Check and Balance รู้จักจัดการกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมทั้งจัดทำแผนฉุกเฉินเพื่อรองรับสถานการณ์ที่คาดไม่ถึง

6.5 การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักพระราชเลขธิการบนพื้นฐานของความรู้และการแสวงหาความรู้

ข้าราชการสำนักพระราชเลขธิการมีการปฏิบัติหน้าที่ราชการบนพื้นฐานของความรู้และการแสวงหาความรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการใช้ความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ ข้อที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด คือ การมีความรู้เกี่ยวกับหลักในการทำงานร่วมกับคนอื่น รองลงมา คือ มีความรู้ในภาพใหญ่ (macro) เพื่อเข้าใจว่าตนเองเป็นฟันเฟืองในการขับเคลื่อนระบบใหญ่ เข้าใจกระบวนการและภาพความเชื่อมโยง และข้อที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่น้อยที่สุด คือ มีความรู้ในการวิเคราะห์ได้อย่างลึกซึ้งเห็นเหตุเห็นปัจจัย เห็นองค์รวม

ส่วนด้านวิธีการแสวงหาความรู้ ข้อที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด คือ การให้การสนับสนุนให้มีการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน รองลงมา คือ มีการพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลาจากการเรียนรู้ในห้องเรียนหรือการเรียนรู้ผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ อาทิ เอกสารในการปฏิบัติราชการทั้งคู่มือ หรือหนังสือเวียน หนังสือสื่อสารมวลชน รายการทีวีที่มีประโยชน์ อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต E-Learning และผู้มีประสบการณ์ตรง และข้อที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่น้อยที่สุด คือ มีการพัฒนาทักษะหัวใจนักปราชญ์ (สุ จิ ปุ ลิ) ได้แก่ สุ(สุตตะ-ฟัง) จิ (จิตตะ-คิดได้) ระลึกได้ ก็คือมีสติ) ปุ (ปุจฉา-ถาม) ลิ (ลิขิต-จดบันทึก)

6.6 การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักราชเลขาธิการบนพื้นฐานของคุณธรรม

ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการมีการปฏิบัติหน้าที่ราชการบนพื้นฐานของคุณธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด คือ การมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รองลงมา คือ มีความโปร่งใส ไม่มีข้อขัดแย้งทางผลประโยชน์ และด้านที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่น้อยที่สุด คือ การรักษาศีล 5 ซึ่งเป็นหลักของชีวิต

7. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

1. ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความสอดคล้องในการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน
2. ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความสอดคล้องในการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน
3. ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการที่มีอายุราชการแตกต่างกัน มีระดับความสอดคล้องในการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน
4. ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีระดับความสอดคล้องในการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน
5. ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความสอดคล้องในการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน
6. ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีระดับความสอดคล้องในการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันในภาพรวมและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 1 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานของการมีและการสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตนเองที่ดี

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการมีการปฏิบัติหน้าที่ราชการบนหลักเศรษฐกิจพอเพียง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานของคุณธรรม รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานความพอประมาณ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานความมีเหตุผล และด้าน

การปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานของการมีและการสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และด้านที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่น้อยที่สุด คือด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานของความรู้และการแสวงหาความรู้

ในด้านการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักราชเลขาธิการบนพื้นฐานของความรู้และการแสวงหาความรู้ ผู้ศึกษาขอเสนอว่า ควรส่งเสริมให้ข้าราชการมีความรู้ในการวิเคราะห์ได้อย่างลึกซึ้งเห็นเหตุเห็นปัจจัย เห็นองค์รวม โดยสำนักราชเลขาธิการควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ข้าราชการเข้ารับการอบรมการสังเคราะห์องค์ความรู้ ซึ่งอาจจะเป็นการจัดอบรมให้ความรู้ภายในองค์กรโดยเชิญวิทยากรจากภายนอก หรือสนับสนุนให้ข้าราชการเข้ารับการอบรมร่วมกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลาย หรืออาจจะให้ข้าราชการได้เข้าร่วมปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความรู้ร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว เพื่อเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง

ด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานพื้นฐานของการมีและการสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ผู้ศึกษาขอเสนอว่า ควรสนับสนุนให้มีการสร้างระบบการควบคุมภายในที่ดีพอ มีกลไก Check and Balance รู้จักจัดการกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมทั้งจัดทำแผนฉุกเฉิน เพื่อรองรับสถานการณ์ที่คาดไม่ถึง โดย สำนักราชเลขาธิการควรจัดให้มีการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการควบคุมภายในและการวางแผนเพื่อรองรับความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของข้าราชการในสภาวะปกติและฉุกเฉิน และการทดสอบปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ เช่น หลักการสำรองข้อมูลไว้ใช้เมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน ฯลฯ

ด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานความมีเหตุผล ผู้ศึกษาขอเสนอว่า ควรสนับสนุนข้าราชการให้มีการบันทึกรายงาน ติดตาม ประเมินผล เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง โดยสำนักราชเลขาธิการควรจัดให้มีการเสวนาหลักการทำงานของผู้บริหารของสำนักราชเลขาธิการและถ่ายทอดประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อให้ข้าราชการได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานตามแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม และเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

ด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานความพอประมาณ ผู้ศึกษาขอเสนอว่า ควรมีการสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติตามแนวพระราชดำริความพอประมาณเป็นประจำ โดย สำนักราชเลขาธิการควรจัดให้มีการบรรยายเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทำงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และมีการถ่ายทอดประสบการณ์ของข้าราชการที่ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประพฤติปฏิบัติจริง เพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นที่ยอมรับของข้าราชการ และจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เช่น สัมภาษณ์ข้าราชการที่ได้ประพฤติปฏิบัติตามแนวพระราชดำริความพอประมาณ เผยแพร่ทางระบบเสียงตามสายภายในของสำนักราชเลขาธิการ เป็นประจำทุกสัปดาห์ โดยหมุนเวียนข้าราชการ เพื่อถ่ายทอดความพอประมาณของตนในด้านต่างๆ

ด้านการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการบนพื้นฐานของคุณธรรม ผู้ศึกษาขอเสนอว่า ควรสนับสนุนให้บุคลากรรักษาศีล 5 เป็นหลักของชีวิต โดย สำนักราชเลขาธิการควรจัดกิจกรรมบรรยายให้ความรู้แก่บุคลากรของสำนักราชเลขาธิการเกี่ยวกับประโยชน์ของศีล 5 และโทษของการไม่รักษาศีล 5 โดยวิทยากรควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจของบุคลากรให้ประพฤติปฏิบัติตามได้ หรืออาจสอดแทรกความรู้ในเรื่องดังกล่าวไว้ในกิจกรรมต่างๆ ที่สำนักราชเลขาธิการจัดขึ้น เพื่อให้ข้าราชการเกิดการรับรู้ หรือจัดให้มีการสัมภาษณ์ข้าราชการที่ได้อธิบาย ศีล 5 ทางระบบเสียงตามสายภายในของสำนักราชเลขาธิการ เป็นประจำทุกวันพระ เพื่อให้ข้าราชการเกิดความประทับใจและต้องการเลียนแบบพฤติกรรม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้ศึกษาขอเสนอว่า ควรทำการวิจัยสำหรับข้าราชการสำนักราชเลขาธิการแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม และจะทำให้ได้ข้าราชการที่เป็นต้นแบบของข้าราชการสำนักราชเลขาธิการที่ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ควรทำการวิจัยในหัวข้อเรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการทุกหน่วยงานทั้งที่มีลักษณะงานคล้ายคลึง หรือแตกต่างกับสำนักราชเลขาธิการ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในแต่ละหน่วยงานว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร

บรรณานุกรม

หนังสือ

- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2553). พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการเพิ่มความสมดุลในการพัฒนา. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด.
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร. กรุงเทพฯ ฯ : วนิดาการพิมพ์.
- สมพร เทพสิทธิ์. (2550). การเดินตามรอยพระยุคลบาท เศรษฐกิจพอเพียง ช่วยแก้ปัญหาความยากจนและการทุจริต. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). ข้างแผ่นดินสอนลูก. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- สำนักงาน ก.พ.. (2550). หยั่งราก ยืนต้น พัฒนาคนตามรอยพระยุคลบาท. กรุงเทพฯ ฯ : แอร์บอร์น พรินต์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ กว่า 1 ทศวรรษ. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **ชีวิตพอเพียง.**
 กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ดอกเบญจ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). **เศรษฐกิจพอเพียง
 คืออะไร.** กรุงเทพฯ ฯ : สหมิตรพรินต์ติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2546). **กลุ่มพัฒนากรอบ
 แนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.**
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2555).
หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
- สำนักราชเลขาธิการ. (2544). **ประวัติสำนักราชเลขาธิการ.** กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้น
 ตัง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- อรสุดา เจริญรัตน์. (2546). **เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย.**
 กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.

วิทยานิพนธ์

- กานดาพันธุ์ วันทนะ. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลัก
 เศรษฐกิจ พอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
 เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประเสริฐ ยังปากน้ำ. (2551). **แนวคิดว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย.**
 วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง.
 เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ผจงจิตต์ วงศ์ธีรญาณเดช. (2551). **รูปแบบการดำเนินชีวิตของข้าราชการไทยภายใต้หลัก
 ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ.
 กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. (2549). **การใช้การสร้างตัวชี้วัดเพื่อวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงโดย
 เปรียบเทียบกับพุทธเศรษฐศาสตร์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย.
- วรรณวิสา กิจสนิท. (2553). **การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู ปรัชญา
 เศรษฐกิจ พอเพียง.** วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวรรณ ปิยะบพิตร. (2549). บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวใน
พระราชสำนัก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาส
ตราศาสตรบัณฑิต. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.